

Ezek alapján szeretettel ajánlom Urbán Péter könyvét nemcsak a kutatóknak, a tanároknak és a diákoknak, hanem a Nemes Nagy Ágnes-líra minden régi és új olvasójának.

Z. Urbán Péter: Az önreflexió mintázatai Nemes Nagy Ágnes költészetében (Ráció Kiadó, Bp., 2015).

Hernádi Mária

Pázmány Péter Katolikus Egyetem BTK Tanárképző Központ, Óvó- és Tanítóképző Tanszék

A női hang és a poétikai identitás meghatározása hat 20. századi francia író műalkotásában

Tegyey Gabriella kutatási területe a 20. századi francia irodalom, ezen belül a nőregény elbeszélő formái. Elemzéseinek tárgyát a női identitás problémaköre, a narratív technikák sajátosságai, valamint a 20. századi magyar és francia irodalmi kapcsolatok képezik. A Hangok, összhangzatok című kiváló tanulmánykötet szerzője – az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának tanára – immár több könyvet és számos tanulmányt publikált a női írásmód témakörében.

Tegyey *Hangok, összhangzatok (Hat 20. századi francia író műalkotásában)* című írása 2011-ben jelent meg a Gondolat Kiadó gondozásában, melyben hat remek író műalkotását mutatja be. Vizsgálata fókuszában Colette, Beauvoir, Sallenave, Hébert, Duras és Cixous egy-egy elbeszélése áll, különös figyelmet fordítva a női beszéd narratív technikájára mikéntjének ismertetésére.

A szerző három nagyobb fejezetből álló kötete fejezetenként két-két alfejezetet tartalmaz. E művet tanulmányozva az olvasó – az elbeszélő módok szünni nem akaró váltakozását érzékelve – óhatatlanul is olyan világba csöppen, amelyben a zenei formák és dallamok összecsengése, a női diskurzus prioritása, a narratív struktúrák sokszínűsége, a szenvedély és a halálvágy motívuma szövi át a különleges textusokat. Választ kaphatunk arra a kérdésre is,

mennyiben határozza meg a női identitás a férfiakétól különböző női írásmódot.

A könyv szerzője által elemzett francia írók szövegei mind narratívájukat, mind tematikájukat illetően analógiát mutatnak egymással: az elbeszélésben felmerül az identitáskeresés problematikája, ami összefüggésbe hozható az alkotás vágyával. Az elbeszélések narrátorai a hagyományos regényformákkal szemben a szövegekben különböző módszereket alkalmaznak. Ilyenek például az öntükrözés és a megkettőzés eljárása; illetve az állandó paradigmaváltások összezavarják az egyébként is elveszett olvasó gondolatait.

Colette *Mitsou esete a Kék Hadnaggal* című művében egy szerelmi történettel ismerkedhetünk meg. Tegyey elemzéséből kiderül, hogy a hangsúly nem az elbeszélés cselekményére kerül, hanem az annál

sokkal izgalmasabb narratív stratégiára, ami által az író egyszerre három műfajt – színházi, narratív és episztoláris – szerepeltetve bulvárkomédiává alakítja művét. Az elemzett elbeszélés egyszerre komédia, hagyományos elbeszélés és levélregény-töredék, aminek célja az olvasó szórakoztatása.

Az *Iratok* című fejezetben Colett elbeszélése mellett Simone de Beauvoir *Mandarinok* című művét vizsgálja a szerző. A Goncourt-díjas elbeszélés fejlődésregény is, melyben az olvasó tanúja lehet a politikából és irodalomból kiábrándult francia értelmiségiek illúzióvesztésének. Az idézett rész fő kérdése az egyik szereplő, Anne naplójának elbeszélésben betöltött szerepére vonatkozik. Tegye elemzéséből kiderül, hogy a cselekmény kimenetelét magának a naplóírásnak az aktusa határozza meg, amiben a visszatérés motívuma kap központi helyet. A szerző a *Mandarinokban* szintén paradigmaváltást állapít meg, lévén a két elbeszélői alapforma állandóan váltakozik. A homodiegetikus narrátor nem más, mint a már említett, naplóját író Anne; a harmadik személyű, avagy heterodiegetikus narrátor pedig Henri alakjában ölt testet, aki úgy tesz, mintha nem venne tudomást Anne irományáról. Tegye arra a következtetésre jut, hogy Beauvoir történetét olvasva a napló műfaji kereteit egyszerre kitágító és szétfeszítő stratégia mikéntjének lehetünk tanúi, miközben – a mű merev linearitását megtörve – a női hang kap főszerepet.

A szerző írásának második fejezetében Danièle Sallenave *Gubbio kapui* című művét elemzi. A főhős naplójának érdekességét a levélátírások adják. Naplószövegében a levélidézetek és beszédátiratok mennyiségüket tekintve felülreprezentáltak. Tegye szerint a szöveget különleges szövegalkotási stratégia jellemzi, így valószínű, hogy a gyakran útvesztőbe kerülő olvasó csak újraolvasás által képes megérteni a történetet.

A szerző az *Átiratok* című fejezetben két Anne Hébert-művet elemez. Az egyik a detektívregényre hasonlító – ám azt

markánsan kiforgató – *Zavarlak?* címmel megjelent írás. A figyelmes olvasó összesen öt nyomozási kísérlet kudarcba fulladását követheti nyomon, felrúgva ezáltal a detektívregény legfőbb szabályát, a megoldás lehetőségét. Tegye Gabriella a történet kulcsfontosságú szegmensét, a keresés motívumát emeli ki. Az *Aurélien, Clara, a Kisasszony és az angol Hadnagy* című írás a varázsmese funkcióit tartalmazza, mégis, a hagyományoknak ellentmondva, ellenmeseként olvasandó. A hagyományos mesére jellemző záróformula a történet végén elmarad, a „szerelmi” história keserű véget ér.

A kötet utolsó fejezetében – *Hangzatok – Duras Moderato Cantabile* és Cixous *Apám levelei* című írásait mutatja be Tegye. Kiemeli Duras és Cixous különleges írásművészetét, ami a hagyományos írásmód felfüggesztését célozza meg. A Duras-elbeszéléssel kapcsolatban kifejti, hogy a zene egyedülálló funkcióval bír: egyszerre felkavar és megnyugtat, ugyanakkor a zene eszközül szolgáló hangszer, a zongora a polgári élet jólétét leplezi le. Az *Apám levelei* című szövegben a személyiség megsokszorozódásának problematikájára hívja fel a figyelmet a szerző. Kiderül, hogy a szöveg központi témáját itt is, ahogy a *Gubbio kapui* című műben is, az alkotás és az identitáskeresés motívumai alkotják. A mű különlegességét az adja, hogy a narrátor legfőbb motivációja abban áll, hogy apja leveleit ne olvassa el. Ám a levéllel az elbeszélő a mű végére eggyé válik, ami fogódzót jelent számára az identitáskeresésében.

Tegye Gabriella könyvében annak a hat francia, 20. századi írónőnek az írásművészetét ismerteti, akiknek a kötetben elemzett textusai analógiát mutatnak egymással. A kötetből kiderül, hogy a párhuzam valamelyik általunk ismert irodalmi műfaj újraírásában érhető tetten. A kánontól jelentősen eltérő írói stratégiák olyan izgalmas világba kalauzolják az olvasót, ahol az „újrágondolt” detektívregénytől kezdve a levélregényen keresztül a varázsmese sajátosságaival találkozhatunk.

Ebben a fiktív világban a női identitáskezesés és -megtalálás (gyakran az írás tevékenysége által) mellett a női lélek rejtelmeibe nyerhetünk betekintést. A női hang (dallam) mibenlétének megtalálásához a narratív technikák és a gyakori paradigma-váltások lépnek fel szövegszervező erőként.

Tegyey Gabriella (2011): *Hangok, összhangzatok. Hat 20. századi francia írónő*. Gondolat Kiadó, Budapest. 119 o.

Szítás Andrea

Selye János Egyetem, Komárom, Magyar Nyelv és Irodalom Doktori Iskola

Hogyan irányítsuk gyermekünk nyelvi fejlődését a két- és többnyelvű környezetben?

Igen időszerű Csiszár Rita Két- és többnyelvű gyermeknevelés a mindennapokban című könyve, mivel az elmúlt évtizedben jelentősen megnövekedett azoknak a száma, akik Magyarországról elvándorolva külföldön kerestek munkát és ott le is telepedtek. Ez a tendencia elsősorban a gyerekvállalásban és gyereknevelésben érintett 18–40 év közötti korosztályra jellemző. Az érdekeltek számára a kötet iránytűként is szolgál a többnyelvűséget preferáló globalizált világban. A témaválasztás időszerűségét támasztja alá továbbá az a tény is, hogy a családon belüli két- és többnyelvűség kérdése jelenleg a föld népességének mintegy felét érinti. Az okok között szerepel – a kivándorlás és a külföldi munkavállalás mellett – a két szülő eltérő anyanyelve, a migráció, a kisebbségi népcsoportok, illetve a siket szülők gyerekvállalása.

A szerző már doktori értekezésében is a nyelvcsere és a nyelvmegőrzés dinamikájának feltárásával foglalkozott, és maga is gyermekét többnyelvű környezetben nevelő édesanya. A jelen kötet alapcélkitűzése, hogy hasznos ismeretekkel és tanácsokkal segítse a különböző életkorú, két- és többnyelvű gyermekeket nevelő családokat. Csiszár Rita elsősorban a gyermeküket külföldön nevelő magyar családokhoz és a nyelvi-leg vegyes házasságban élő családokhoz szól, de nem feledkezik meg azokról a családokról sem, akik gyermeküket egy tanult idegen nyelven is szeretnék nevelni. A kötet közérthető, tudományos nép-

szerűsítő nyelvezete kiválóan alkalmas e cél megvalósítására.

Az öt fejezetre tagolt könyv 112 kérdést és az ezekre adott feleleteket tartalmazza, valamint az egyes témakörökhöz kapcsolódó interjúrészleteket és 21 esettanulmányt. A példák és az idézetek alapjául a szerző által 2013-ban közzétett internetes kérdőívre kapott válaszok szolgálnak. A kétnyelvű gyereknevelés tapasztalatait, problémáit kutató kérdőívre összesen 27 országból 420 személy válaszolt, ami lehetővé tette a tapasztalatok nyelvfüggetlen jellemzőinek összegzését.

Az első fejezet a téma szempontjából releváns általános kérdéseket tárgyalja,